

ΦΩΤΗΣ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Από τον Μιχάλη Τζιγκουνάκη
Μέλος του ΔΣ της ΦΕΑ

50 χρόνια μετά τον θάνατο του μεγάλου ζωγράφου και σπουδαίου λογοτέχνη μας

Στις 16 Οκτωβρίου 1995 τα Ελληνικά Ταχυδρομεία κυκλοφόρησαν ειδική αναμνηστική σφραγίδα αφιερωμένη στη συμπλήρωση 100 ετών από τη γέννηση του μεγάλου ζωγράφου μας Φώτη Κόντογλου και σε αναγνώριση του σπουδαίου ζωγραφικού έργου του. Φέτος συμπληρώνονται 50 χρόνια από τον θάνατό του.

Η μικρή παρουσίαση της ζωής και του έργου του Φώτη Κόντογλου είναι ένα μικρό αφιέρωμα στην προσφορά του στην Εκκλησιαστική Τέχνη και τα Ελληνικά Γράμματα.

Ο Φώτης Κόντογλου, λογοτέχνης και ζωγράφος, γεννήθηκε στο Αϊβαλί της Μικράς Ασίας στις 8 Νοεμβρίου του 1895, γιός του Νικολάου Αποστολέλη και της Δέσπης Κόντογλου. Ένα χρόνο μετά τη γέννησή του απεβίωσε ο πατέρας του και την οικογένειά του πήρε υπό την προστασία του ο θείος τους Στέφανος Κόντογλου, ο οποίος ήταν ηγούμενος της ομώνυμης Μονής στο νησάκι της Αγίας Παρασκευής κοντά στο Αϊβαλί. Ο θείος του ήταν αυτός που ξεκίνησε στο μικρό Φώτη τη χρήση του επωνύμου της οικογενείας της μητέρας του "ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ", που διατήρησε και ο ίδιος μετά την ενηλι-

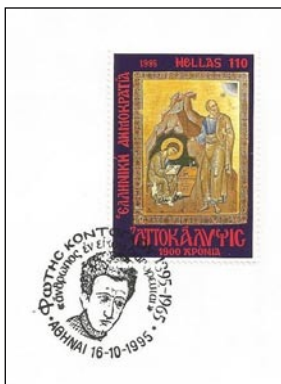
κίωσή του.

Το 1912 μετά την αποφοίτησή του από το σχολείο γράφτηκε στη Σχολή Καλών Τεχνών στην Αθήνα από την οποία όμως δεν αποφοίτησε. Εγκατέλειψε τη σχολή το 1914 και πήγε στο Παρίσι, όπου κυριαρχούσε ο ιμπρεσιονισμός. Εκεί γνώρισε τους Ντεγκά, Ρενουάρ και Μανέ. Το 1917 έκανε ταξίδια στην Ισπανία και Πορτογαλία και μετά το 1918 επέστρεψε στη Γαλλία και το 1919 στο Αϊβαλί.

Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή πήγε στη Μυτιλήνη και στη συνέχεια ήλθε στην Αθήνα. Το 1923 ταξίδεψε στο Άγιο Όρος και εκεί επηρεάζεται βαθύτατα από τη Βυζαντινή τέχνη, μελετάει και αντιγράφει παλιές φορητές εικόνες και τοιχογραφίες

και αφοσιώνεται πάρα πολύ στη Βυζαντινή τεχνική μέχρι τον θάνατό του. Το ταξίδι του αυτό δεν ήταν μόνο για τη Βυζαντινή Τέχνη, αλλά κυρίως να βρει παρηγοριά για την καταστροφή το 1922 της πατρίδας του, το Αϊβαλί.

Το 1925 παντρεύτηκε την Μαρία Χατζηκαμπούρη και εγκαταστάθηκαν στην Νέα Ιωνία της Αττικής. Εργάστηκε σαν συντηρητής εικόνων στο Βυζαντινό Μουσείο της Αθήνας, στο Κοπτικό Μουσείο του Καϊ-

ρου και στον Μυστρά.

Το δημιουργικό ζωγραφικό έργο του Φώτη Κόντογλου βασίζεται στη Βυζαντινή τεχνική. Ως αγιογράφος φιλοτέχνησε φορητές εικόνες, αλλά και εικόνες και τοιχογραφίες σε πολλές και διάφορες εκκλησίες της Αθήνας, όπως την Παναγία Καπνικαρέα στην οδό Ερμού, τους Ιερούς ναούς Αγίου Ανδρέα της οδού Λευκωσίας στην Πλατεία Αμερικής, τον Άγιο Γεώργιο στην Κυψέλη, τον Άγιο Νικόλαο Αχαρνών, την Αγία Βαρβάρα του Αιγάλεω, τη Ζωοδόχο Πηγή στην Παιανία, τη Μητρόπολη της Ρόδου, τα παρεκκλήσια Ζαΐμη στο Ρίο της Πάτρας και Πεσμαζόγλου στην Κηφισιά κ.ά. Επίσης ζωγράφησε τέσσερις συνθέσεις στις δύο αίθουσες του ισόγειου στην είσοδο του Δημαρχείου της Αθήνας με θέματα από την ιστορία της Αθήνας και τους τοίχους του γραφείου του Προέδρου του

**“Βαϊφόρος” τοιχογραφία,
Ζωοδόχος Πηγή Παιανίας, 1946**

Δημοτικού Συμβουλίου.

Μέχρι τον θάνατό του ο Κόντογλου έγραψε και πολλά βιβλία μεταξύ των οποίων μυθιστορήματα, ταξιδιωτικές εντυπώσεις, μελέτες και δοκίμια.

Το 1916 πήρε μέρος στον διαγωνισμό για την εικονογράφηση του μυθιστορήματος «Η Πείνα» του Κνουτ Χάμσουν και κέρδισε το πρώτο Βραβείο. Το 1918 έγραψε το πρώτο του λογοτεχνικό βιβλίο του, το «Ο Κουρσάρος Πέδρο Καζάς».

Το 1961 ο Κόντογλου για το βιβλίο του “Εκφρασεις της Ορθοδόξου Εικονογραφίας” τιμήθηκε με το Βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών. Επίσης για το σύνολο του έργου του τιμήθηκε με το Εθνικό Αριστείο Γραμμάτων και Τεχνών της Ακαδημίας Αθηνών.

Ο Φώτης Κόντογλου πέθανε στην Αθήνα στις 13 Ιουλίου 1965 και τάφηκε στο Α΄ Νεκροταφείο της Αθήνας.

**“Η Βάπτιση” τοιχογραφία,
Άγιος Νικόλαος Κάτω Πατησίων, 1957**

Εργογραφία του Φώτη Κόντογλου

- Ταξείδια σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και της Ανατολής, περιγραφικά του τί ακούμε από τα χρόνια των Βυζαντινών, των Φράγκων, των Βενετσάνων και των Τούρκων, 1928
- Ό θεός Κόνανος καί τό μοναστήρι του τό λεγόμενο καταβύθιση, 1943
- Ίστορίες καί περιστατικά κι' άλλα γραψίματα λογής λογής, 1944
- Ό κουρσάρος Πέδρο Καζάς, 1944
- Έλληνας θαλασσινός στίς θάλασσες τής νοτιάς, 1944
- Η Αφρική και οι θάλασσες της Νοτιάς, 1944
- Οί άρχαίοι άνθρωποι τής Άνατολής: Ίστορία άληθινή, 1945
- Ήμερολόγιον παιδικόν του 1949, 1949
- Το Αϊβαλί, η πατρίδα μου, 2000
- Παναγία και Υπεραγία: Η μετά τόκον παρθένος και μετά θάνατον ζώσα, 2000
- Γίγαντες ταπεινοί, Ακρίτας, 2000
- Το ασάλευτο θεμέλιο, επιμέλεια Κώστας Σαρδελής, 2000
- Μικρό Εορταστικό, 2000
- Ανέστη Χριστός: Η δοκιμασία του λογικού, 2001
- Μυστικά άνθη: Ήγουν: Κείμενα γύρω από τις αθάνατες αξίες της ορθόδοξης ζωής, 2001
- Χριστού γέννησις: Το φοβερόν μυστήριο, 2001
- Για να πάρουμε μια ιδέα περί ζωγραφικής, 2002
- Σκληρό τάμα, εικονογράφηση Γιώργου Κόρδη, 2003
- Το πάρσιμο της Πόλης, εικονογράφηση Σταμάτης Μπονάτσος, 2003
- Ταξιδευτές κι ονειροπόλοι, επιμέλεια Νίκος Αγκάντος, 2005

Ο Φώτης Κόντογλου (αριστερά στο κάθισμα, με σταυρωμένα τα χέρια) το 1922, καθηγητής παρθεναγωγείου στις Κυδωνίες (Αϊβαλί) της Μικράς Ασίας.
(Αρχείο Οικογ. Ανδρειώτη-Ρεβύθα)